

Poletne setve in drugo

Glavne setve v vrtu so pač spomladi aprila in maja meseca. Vendar pa je treba tudi čez poletje sejati to in ono povrtnino za jesen ali celo za drugo pomlad, pa tudi razne cvetlice. Poletne setve so pa mnogo bolj kočljive, nego spomladne ali pozno jesenske. Poleti je najdaljši dan in sonce naravnost žge na zemljo. Poleg tega pritisne včasih dolgotrajna doba brez dežja. Vsi ti prirodni pojavi so za vsako setev zelo neugodni, še celo pa za setve v vrtu, kjer imamo opraviti z bolj občutljivim semenjem. Zato take setve večkrat propadejo, ne da bi prav za prav vedeli zakaj, kljub dobremu semenu in pravih setvi.

Najbolj zanesljivo obvarujemo vrtno setev in pospešimo kalenje, ako gredice, kamor sejemo, zavarujemo pred sončnimi žarki, dokler seme ne izkali in ako skrbimo, da setev nikdar ne presuši. Zato izbiramo za poletne setve bolj senčne gredice; ako pa to ni mogoče, pa naredimo začasno senco na ta način, da setev pokrijemo z vejami, slamo, ali s kako drugo primerno tvarino, ki zadržuje sončne žarke od zemlje, pa propušča zrak. Ko pa seme izkali in se kalilni listi dobro vidijo, moramo senčilo takoj odstraniti, da setev ne »zdivia«.

Zelo nevarni so sončni žarki poletnim setvam, ako pritisnejo na zemljo vprav takrat, ko seme kali in hitro zmanjka potrebne vlage. Nežne rastlinice zamrjejo, ko so se komaj rodile. Tudi kakovost zemlje v vročem poletju zelo vpliva na setve. Težka ilovnata zemlja, katere površina se tako rada sprime v trdo skorjo, je najbolj neugodna. V srednje lahki, črni, sprsteninasti vrtni zemlji, ki je močno prenojena s hlevskim gnojem, seme dobro kali tudi v vročini, ako je količjak zavarovana pred pekočimi sončnimi žarki in skrbimo za potrebno vlago. Previdnosti je treba tudi pri zalivanju. Setve je treba samo nalahko popršiti tako, kakor bi rahlo deževalo. Zlasti je paziti, da voda ne odplavi semena in da se površje

ne zatepe. Hudi nalivi in napačno zalivanje zelo pokvarijo zemljo in ovirajo kalenje. Vedeti pa je tudi treba, da vsa vrtna semena, kar se tiče kalenja, niso enaka. Jako občutljivo v tem oziru je n. pr. seme od endivije, zlasti pa so nerodna drobna semena cvetlic. Pri takih setvah brez posebne pazljivosti nič ne dosežemo. Seme se brezpogojno zapeče in zastoj čakamo na kalenje, ako setvi ne napravimo popolne sence in ne skrbimo za zadostno vlago.

Julija meseca sejemo predvsem endivijo, repo, redkve, zadnjič glavno solato in kolerabe za pozno jesensko rabo. Tudi fižol preklar ali koljevec še lahko sadimo, ker je še vedno dovolj zgodaj za pozno jesensko rabo v stročju. Prav tako lahko še sadimo glavčasti kapus, ki ima tudi še dovolj časa do zime. Prav pozne vrste karfijole bi se tudi še lahko razvile do jeseni, ako jih sadimo takoj sedaj začetkom julija.

Ponekod sejejo ta mesec tudi še korenček, da imajo pozno na jesen prav nežen mlad pridelek. Sedaj je tudi prav ugoden čas za setev mačeh, ki jih potem proti koncu poletja prepulimo in presadimo (pikiramo) bolj na redko ali pa vsaj bolje, kar na stalno mesto, kjer bodo cvetele. Kadar ob suši presajamo, moramo zemljo prej zaliti. Toda ne smemo takoj za zalivanjem začeti s sajenjem. To bi bilo jako napačno, ker bi na ta način sadike zatepli v blato. Ako suho zemljo zvečer zalijemo, je zjutraj že toliko ohlajeno, da se prav lepo sadi. Čim bolj ilovnata in težka je zemlja, tem bolj počasi se suši in dlje moramo čakati, da se odcedi.

Julija in avgusta meseca je čas za razmnoževanje sobnih cvetlic in trajnic. Potaknjenci od pelargonij, fuksij in raznih drugih rastlin se čez poletje zelo radi vkoreninijo, ako jih imamo v zaprtem zraku (pod steklom) in jim ne manjka vlage. Za toploto pa nam ni treba skrbeti.

ti. Preobila moča jim škoduje, ker radi gnijejo.

Kdor hoče razmnožiti vrtno jagode, naj sedaj julija meseca nasadi na gosto mladi zarod ter sadike pokrije z vejami ali s slamo in jih, ako ni dežja, vsak dan poprši z vodo. Do avgusta se bodo močno vkoreninile. Potem jih naj pa s kepo presadi na dobro pripravljeno gredo po 40—50 cm vsakebi. Tak nasad bo drugo leto rodil, da bo veselje.

Od srede julija dalje je čas za požahntjevanje vrtnic z očesom (okuliranje). Na ta način cepljene vrtnice odženejo šele drugo pomlad. Zato pravimo, da jih cepimo na speče oko. To je tako lahko in prijetno delo, da bi se ga moral privoščiti vsakdo, ki ima le količak smi-

sla za vrtnarsivo in si more oskrbeti oster nožiček — ki pa ni treba, da bi moral biti narejen samo za okuliranje.

Čez poletje zorijo razni vrtni pridelki, kakor rani krompir, grah, čebula, česen itd. Vse zrele pridelke je vedno pravočasno spraviti z vrta, ker se kvarijo, če jih pustimo predolgo v zemlji. Julija spravljamo čebulice od tulipanov in drugih čebulnic, ki jih ne mislimo pustiti zunaj. Izkopane gomolje denemo sušit in pozorevat v suho klet ali na pod ali kamorkoli na zrak, toda v vsakem slučaju v senco, ker jim sonce odločno škoduje.

Vsako izpraznjeno gredico takoj, če treba, pognojimo, na vsak način pa obdelajmo in takoj zopet obsejmo ali obsadimo. H.

Žetev mora biti pravočasna

Žita spravljamo tedaj ko so dosegla svojo botanično zrelost, ko je zrnje že popolnoma razvito. Z žetvijo moramo začeti vedno pravočasno; žetev ne sme biti prezgodnja, pa tudi ne prepozna. Dokler pritekajo hranilni sokovi iz stebela in listov v plodove, zrnje še ni dozorelo. Zrnje prezgodaj požetega žita se zelo močno usuši in pridelek je vsled tega znatno manjši. Če pa z žetvijo predolgo čakamo, se prezrelo žito rado osiplje.

Ko izgubi listje zeleno barvo in postaja rumeno, preneha rastlina s tvorjenjem močnatnega jedra; hranilni sokovi prenehajo pritekati iz listov in stebela v plodove. Zrno postaja rumeno in izgublja vso preobilno vodo; vedno pa je še precej mehko, tako da ga lahko prelomimo z nohtom.

Najbolje je pač, da požanjemo žito takrat, ko se nahaja v popolni zrelosti; ako upognemo tako zrno na nohtu, je že toliko trdo, da se ne prelomi več. — To je najboljša in najzanesljivejša znamenje popolne zrelosti.

Ako imamo velike površine žita in se bojimo, da isto ne bi prezorelo, napravimo najbolje, da začnemo z žetvijo malo preje in sicer takrat, ko je zrnje v rumeni zrelosti. Kal je tedaj že popolnoma razvita, barva zrna pa je lepo rumena; dotok sokov iz listov je že v glavnem prenehal in zrno se ne more več debeliti. — Kljub temu prasebuje še vedno toliko vode, da je precej mehko.

Če zrnje prezori in postane trdo, tedaj celo ob lepem vremenu pri žetvi često izpada. Večkrat nastopi pred žetvijo deževje ali pa nevihta in tedaj se izgubi mnogo zrnja že na polju. Prezrelo žito se posebno rado osiplje; zrnje pa izgubi lepo barvo ako se ponovno premoči in zopet posuši. Ko je žito zadosti zrelo, ne smemo prav nič odlasati, ampak se moramo takoj lotiti dela; večkrat se tudi dogodi, da uniči ena močna nevihta ves trud ki smo ga imeli skozi celo leto.

Ako zori žito enakomerno, potem je mnogo lažje določiti pravilni čas žetve, kot pa če zori neenakomerno. Če smo zemljišče dobro pripravili, gnoj enakomerno raztrosili in sejali poleg tega še s sejalnimi strojem, so se rastline gotovo bolj enakomerno razvijale in bo vsled tega tudi zorenje precej enakomerno; pri ročni setvi pa pridejo zrna v različne globine. — Posledica tega je, da se rastline neenakomerno razvijajo in da tako ne dozorevajo vse ob istem času. — Zaradi takega načina setve nastane znatna škoda in tudi pridelek žita je znatno manjši. Škoda pa nastane večkrat tudi zato, če smo preredko sejali. — Redko posejana žita se navadno zelo močno obrastejo in biljke, ki so se razvile zadnje, zore pozneje kot pa prve. — Dogodi se pa lahko tudi ta slučaj, da nastopi že pred zorenjem velika suša in vročina; na biljkah ki so se šele pozneje razvile, se ne more vsled tega tudi zrnje razviti v oni meri, kot na biljkah,

ki so se razvile pred njimi. Tako dobimo mnogo zelo slabega zrnja, ki ima majhno hektolitersko težino. — Iz vsega tega je dovolj jasno razvidno, da je uspeh žetve v veliki meri odvisen od tega, kako smo pripravili zemljišče in pa od načina setve same; zato moramo gledati na to, da bomo vsaj v bodočnosti nudili žitnim vrstam, vse one predpogoje, ki so neobhodno potrebni za uspešen razvoj žit. S tem, da se bodo mogle rastline enakomerno razvijati, bomo dosegli enakomerno zorenje in kar je glavno, boljše pridelke.

Žetev se vrši na več načinov. Pri nas žanjejo še sedaj največ s srpom. Ako je žito pleglo in je prezrelo, je ta način žetve res najboljši, ker se izgubi najmanj zrnja; sicer pa je zelo zamuden in drag. Delo grele počasi izpod rok. S koso opravimo to delo mnogo hitreje; biti pa mora opremljena z naslonom, da pokošeno žito lepše pada in da ga lažje vežemo. V krajih kjer gojijo žito na večjih površinah uporabljajo kosilne stroje.

Pri nas bi bili posebno prikladni v ravninah; posameznik ga le težko nabavi, zato pa je to naloga raznih zadrug. Kosilni stroji opravljajo to delo zelo hitro; kmetovalci pa bi ta na način mnogo prihranili na času.

Ko je žito požeto, vsebuje še vedno nekoliko vlage; zato je potrebno, da zrnje izgubi preobilno vlago, da popolnoma dozori in se strdi. — Šele tako žito omlatimo in zrnje spravimo.

Vsled tega pustimo žito po končani žetvi nekoliko časa v kopah ali pa v križih na njivi, ali pa ga spravimo v kozolcih, da zrnje dozori to je, da polagoma izgubi preobilno vlago. Spravimo ga šele tedaj, ko je popolnoma osušeno.

Strnišče je treba takoj nato malo plitvo preorati in sicer, dokler je zemlja na vrhu še vlažna; v nasprotnem slučaju se močno osuši in postane trda, tako da jo pozneje zelo težko obdelujemo. — Na tako zemljo sejemo navadno takoj nato razne strniščne sadeže, kot repo in ajdo. Č.

Dodajanje matic

Že ponovno smo v našem listu s povdarkom naglasili, da je uspeh čebelarstva odvisen v zelo znatni meri od dobrih, močnih družin, le-te pa od dobrih matic. Naši kmečki čebelarji to sicer dobro vedo, vendar si dostikrat ne znajo prav pomagati, pa vse skupaj prepustijo čebelar samim, češ: si bodo že uredile, da bo prav. Toda ta način čebelarjenja je za sedanje čase popolnoma zanič, namreč za čebelarjenje v modernih panjih, ki se tudi po kmetih bolj in bolj uveljavljajo.

Pri kranjičih in podobnih panjih stare sorte, kjer gre čebelarju za roje, obnova in izmenjava matic ne dela preglavic, ker se leto za letom z rojenjem sama po sebi vrši. Pameten čebelar si pri stare vrste panjih z jesenskim odbiranjem družin za prezimovanje vedno vzdržuje pleme na višku s tem, da vedno obdrži najboljše panje, to je one, ki imajo najboljšo matico, slabe in prav slabe pa opušča. Odbira ni težka. Ni treba iskati matice, ki jo je v teh panjih skoro nemogoče hitro najti, in jo ogledovati, da-li je lepa in v redu. Kakovost matice je vidna na prvi pogled. Pregovor pravi, da sodimo človeka po njegovih delih.

Ravno tako matico ocenjujemo po njenih »delih«, ki se kažejo v družini, katero je zalegla. Nikoli ne dolžite pri sicer dovolj močni družini, ki je v redu, pa se v donosu medu ne izkaže, čebel in jih obsojajte češ, da so lene, marveč takoj obdolžite matico. Iz nje izhaja vse. Vztrajnost in marljivost družine ima svoj izvor samo v matici, moč in odpornost čebel spet samo v matici. Sodba o dobri oziroma slabi matici je hitro in pravilno storjena, če z bistrim in večjim očesom le bežno premotriš ob času izleta žrelo panja, zlasti kadar je, dobra paša. Kjer se čebele gnetejo in one, ki priletavajo, težke sedajo na brado ter jim dostikrat celo unese, da se morajo odpočiti, one ki izletavajo pa švigajo ven kot bi streljal, tam kraljuje prvovrstna matica. Jeseni takšnih družin ne boš podiral in ne prodajal. Kajti v kljub polnemu satovju medu, ki ima za posledico vedno oslavljenje družine, boš našel družino vendarle dovolj pri moči, ker je matica bila kos svoji nalogi in je izgubo na čebelah vedno nadomeščala z novo zalego.

Na ta način v jeseni odbrane matice, ki tudi po starosti niso dosegle skrajne dobe (tri, v izrednem slučaju štiri leta),

jamčijo v prihodnjem letu za dober uspeh in ni nevarnosti, da bi bilo treba matice izmenjavati oziroma dodajati. Le v izrednih primerih, če bi čez zimo po nesreči katera preč prišla, bi bilo treba matico dodati že zgodaj spomladi. Čez poltje pa le v slučaju, da bi po rojenju postala kakšna lepa družina brezmatična. Dodajanje se v teh primerih izvrši na podoben način, kakor ga bomo v naslednjem opisali za panje s premično opremo.

Pri velikih, modernih panjih je pa matice treba prav v pogostih primerih obnavljati in dodajati. Pri teh panjih čebelar ne želi rojev in jih s preračunanim ravnanjem tudi uspešno preprečuje. Naravna obnova matic je s tem zelo ovirana, da ne rečem onemogočena. Namesto, da bi stara matica izletela in prepustila mesto mladici, ostaja leto za letom na svojem mestu, dokler je v skrajnem trenutku ne izmenjajo čebele same, ko je lahko medtem družina že na robu propada. Kakšna škoda sledi iz takšne obnove matic, vidi čebelar šele, ko mu potem takšna družina ne more nikamor in se posledice čutijo še v naslednjem letu. Zato upravičeno lahko pribijemo, da je uspeh sodobnega čebelarjenja v velikih panjih odvisen od pravočasne in pravilne obnove matic z dodajanjem.

Za uspešno dodajanje je treba nekaj stvari vedeti. Tukaj bomo našim kmečkim čebelarjem v pouk navedli le najvažnejše. Matice se dodajajo na več načinov, kakoršnega pač zahteva položaj družine, ki ji hočeš kraljico dodati. Brezmatična družina, ki ne vidi nobene možnosti, da bi si sama zredila matico, jo sprejme z odprtimi rokami. Zato se recimo spomladi lahko doda družini brez zalege in brez matice, nova na prav enostaven način, da se kar spusti med čebele. Prav tako je z osirotelo družino po rojenju, ko se je vsa zalega že poglobila. Če bi v teh slučajih pa zamudili pravi čas, ko je družina še »obupana« in čakati tako dolgo z dodajo, da prične misliti na trotočke (navadne čebele, ki po pitanju z matično hrano prično zalegati), bi se nam sprejem celo z dodajanjem v matični (kletki) klavrno ponesrečil, pa če bi tudi trotočke še ne pričele z zaleganjem v večjem obsegu. Takšna družina je zabredla v nenormalen položaj, in jo je treba »zdravit« na poseben način.

Kakor hitro pa se družina, ki je iz-

gubila matico in jo kakšen dan ali dva zaman išče po vseh kotih, zave da si lahko sama zredi novo, ker ima odprto zalego in to okolnost tudi izkoristi ter si nad čebelnimi celicami potegne matičnike (matične lončke), je dodaja nove matice zelo otežkočena. Družina zasilne matičnike goji z vso skrbnostjo in dosledno odklanja tujko, pa če smo jo tudi dva dni zaprli v kletko. Ko jo izpustimo, jo starejše čebele takoj začno preganjati, kar je zanesljivo znamenje, da jo bodo uničile, če jim je takoj ne vzamemo. Po kratkem preganjanju, ki se mu dodana matica nekaj časa umika, jo v velikem številu napadejo, jo stisnejo v kepo in dobesedno zadušijo. Ako tak klobčič čebel z dimom ali vodo razženemo, bomo vedno v sredi našli matico, včasih še živo, pa zdelano in pohabljeno, večidel pa že mrtvo. Takšna matica je izgubljena in družina za dodajo popolnoma nedostopna. Tu bi se obnesla kvečjem dodaja matičnika, kar je spet treba izvršiti zelo natančno in vestno. (Dalje prihodnjič.)

Kako obvarujemo koruzo pred bu-lavo snetjavostjo? Snetjavost koruze povzroča gliva »Ustilago maydis«. Ta gliva napada razen korenin vse dele koruze; pojavi se na cvetju, listih in stebelu. Ako napade koruzo ta bolezen, se pojavijo na njej izrastki različne oblike in velikosti; Včasih so ti izrastki drobni in tik drug poleg drugega, včasih pa so cele bule, debele kakor pest. — Snetjava zrna so odeta v sivo kožico, napeta in zelo povečana. — Dokler so bule še cele, je njihova, iz trosov obstoječa vsebina lep-ljiva, ko se razpočijo, pa se posuši vsebina v prah, ki ga raznaša veter. — Ako pridejo trosi v dotiko z mladimi rastlinami, skalé in napadejo dotično rastlino. Škoda, ki jo povzroča ta glivica je občutna in znaša včasih 20 do 30% vsega pridelka. Omenjena snetjavost se pojavlja zlasti na težki in mokri zemlji, kakor tudi v mokrem in vlažnem letu pri pregosti setvi rastlin. Proti tej snetjavosti se je obneslo le škropljenje že popolnoma razvitih rastlin z raznimi dragimi kemičnimi sredstvi. — Najcenejše in najenostavnejše pa se zatira ta bolezen z odstranjevanjem in naknadnim sežiganjem še ne popolnoma dozorelih bul. Ko opazimo prve bule in drobne izrastke jih moramo takoj odstraniti in ne smemo čakati, da se razpočijo. — Ravno tako ne smemo gnojiti koruzi s svežim hlevskim gnojem, ker zelo pospešuje razmnoževanje trosov, ampak moramo uporabljati samo dobro vležan in dosti preperel hlevski gnoj.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Zdrobova juha z graham. Graham zberem, operem in pristavim z mrzlo vodo. Ko je že mehak, mu pridenem dve žlici zdroba, katerega sem v ponvici na masti ali surovem maslu zarumenila. Potem juho osolim in pustim par minut vreti. Nazadnje potresem juho z drobno sesekljanim drobnjakom.

Telečje zarebernice v omaki. Zarebernice operem, potolčem in nasolim. V primeri veliko plitvo ponev denem par žlic masti, precej drobno sesekljan čebule, zelenega petršilja, vejico majarona, vejico zelene, vejico matrne dušice in strok strtega česnja. Na dišave zložim kose mesa, kozico pokrijem in dušim toliko časa, da se meso zmehča. Da se med dušenjem meso ne pripali, mu po žlicah prilivam juhe ali kropa. Zmehčano meso poberem na krožnik, dišave pa potresem z moko. Med pridnim mešanjem moka zarumeni. Potem prilijem par žlic vina in pridenem žlico ali dve kisle smetane. Ko dobro prevre, precedim omako na zarebernice. Na mizo dam s cmoki, testeninami ali praženim rižem.

Krompirjevi cmoki z borovnicami. Borovnice zberem, operem, osušim in jih s sladkorjem potresem. Za krompirjevo testo skuham olupljen krompir, ga osolim in kuhanega z vilicami prav dobro zmešam. Med mešanjem krompirja pridenem malo surovega masla in žlico kisle smetane. Krompir je tako pripravljen kot za pire. Na desko stresem en četrt kilograma moke. Vanjo denem krompir in napravim z jajci primerno mehko in rahlo testo. Iz testa režem za debel oreh velike kose in jih na dlani razvlečem. Na sredo razvlečenega testa denem žličico borovnic. Testo strnem in povaljam z dlanmi v okrogle cmoke. Cmoke skuham v obilno osoljeni vreli vodi. Kuham jih 12–15 minut. Kuhane devam previdno na krožnik in jih zabelim s surovim maslom, v katerem sem zarumenila pest drobtin.

Palačinke z graham in rižem. Testo za jajčne krpe napravim iz enega jajca, iz četrt litra nezavretega mleka, štirih žlic moke in par zrn sirne soli. Iz tega testa napravim tanke jajčne krpe in jih nama-

žem s sledečim nadevom: Par pesti zelenega graha opraim na masti, na kateri sem zarumenila drobno sesekljan čebulo in precej zelenega petršilja. Potem pridenem tri pesti riža, malo opraim, zalijem s kropom ali juho, osolim in pražim, da se riž in grah zmehča. Ko je riž gotov, mora biti gost kot za rižoto. Ko se ta nadjev ohladi, mu primešam eno jajce in namažem z njim krpe. Krpe zvijem skupaj kakor štruklje in jih pokladam na pomazano pekačo. Površino polijem z enim, v mleku razmotanim jajcem. V srednjem topli pečici jih pečem toliko časa, da polivka zarumeni. Palačinke dam na mizo s kuhanimi črešnjami ali češpljami ali z jabolčnim kompotom. Palačinke potresem s sladkorjem.

Šivanje strganega perila

Strganega perila in oblek ne manjka v nobeni hiši, najmanj pa v današnjih časih. Gospodinji se včasih tega blaga nabere toliko, da ne ve, kje in kako naj začne, da bi bila prej gotova. Temu delu pridemo uspešno do živga, če postopamo takole: Predvsem zašijmo kolikor mogoče vse malenkosti sproti. Tu mislimo na posamezne gumbe, ki se potrgajo, na petlje na nogavicah, ki so se spustile, na majhne luknjice in podobno. Seveda moramo tudi oprano perilo, ko je suho, pregledati in razvrstiti tako, da je na dnu kupa ali košare za perilo vse tisto, kar je bolj strgano, oziroma tisto, s čimer se bomo precej zamudili, preden bo zašito in v redu. Na vrh pa zložimo boljše, cele kose perila, ki jim manjka le kaka malenkost. Le tako kmalu opazimo napredek, ako se lotimo šivanja. Če pa so na vrhu strgarije, ki obetajo zamudno in dolgotrajno delo, z njimi zaradi pomanjkanja časa radi odlašamo in morajo potem čakati tudi manj strgane reči, ki so na dnu. In namesto, da bi bila večina opranega perila v redu in v prilni omari, čaka nezašita v košari ali predalu za šivanje.

Perilo polikamo šele potem, ko smo ga zašili. Izjemo delajo le nekatere krpe, ki bi jih težko vstavili, če bi bilo blago zelo zmečkano. Taka strgana mesta nekoliko

pogladimo, preden jih zakrpamo. Ko pa smo vse pošili, dodobra zlikamo ves kos. Ako krpamo že precej izrabljeno perilo, ne jemljimo krp iz novega blaga. Izrežemo jih lahko iz ostankov rabljenega, ne preslabega kosa, da ima vstavljena krpa približno isto trpežnost, kakor perilni kos, ki ga popravljamo.

Pri slabih, prerabljenih rjuhah ne čakamo, da se jim napravi v sredi luknja; že prej, ko obetajo še nekaj časa ostati cele, jih prerežemo čez pol. Nato jih sesijemo skupaj tako, da sta oba konca (ki sta bila prej pri glavi in pri nogah), ki sta še močna, v sredini. Tisti slabi del, ki je bil prej sredi postelje, je sedaj pri zglobovih in znožju, kjer se rjuha veliko manj rabi. Šiv, ki nastane na ta način sredi popravljenih rjuh, ne moti nič bolj kakor krpa, rjuha pa nam traja še dolgo časa. —

Zelo slabih kosov perila ne popravljamo kdove kako natančno. Včasih zamudimo s šivanjem takega perila zelo veliko časa; ko pa tak kos zopet oblečemo, se poleg zašitega strga nanovo, da nismo z delom nikoli gotovi, pa vse brez pravega uspeha. Isto velja tudi za predelovanje starega perila v novo. Iz starih

kosov lahko naredimo kaj novega za otroke le, če je blago še precej dobro. Drugače pa se delo in trud ne izplača in je škoda za dragoceni čas, ki ga za tako šivanje porabimo. Če pa je srajca ali kaj podobnega precej slaba, jo porabimo tako, da izrežemo, kar je še celega in porabimo za cunj, drugo pa zavržemo. Slabe rjuhe, ki jih ni vredno več popravljati, zrežemo in napravimo iz njih rjuhe za otroško posteljico. Rjuho zrežemo, kakor najbolje kaže, da dobimo rjuhice primerne velikosti. Če treba, ob kraju malo dostavimo, kar pri gotovi rjuhi ni ne moti. Zrabljeni, mehki deli perila dajo tudi zelo mehke plenice in prijetne robce za nahod. Samo zarobimo jih na stroju, potem so pa splošna hišna lastnina. Pri hudem nahodu namreč manjši, lepi robci malo zaležejo; veliki robci iz mehkega, spranega blaga od rjuh pa so za to nadežno bolezen kakor nalašč.

Šivanje strganega perila gre dobro od rok, če so vse šivalne potreščine doma in v redu. Gospodinjo, ki ima urejeno šivalno skrinjico z vsem potrebnim, bo šivanje veliko bolj veselilo, kakor ono, ki mora posamezne reči iskati šele po hiši in ji manjka zdaj to, zdaj ono. Š. H.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. V prošlem tednu je bil devizni promet na ljubljanski borzi zelo nizek ter je znašal le 2.405 milj. din v primeri s prejšnjim tednom, ko je bil 7.337 milj. din. V zadnjih 14 dneh so cene inozemskih deviz nazadovale. V zasebnem kliringu so jih kupovali povprečno po naslednjih cenah: Angleški funt 245.75, nemško marko 14, avstrijski šiling 9.02, špansko pezeto 6.70, italijansko liro 3.70 din, grške bone 28 din. — Uradni tečaji Narodne banke so pa beležili povprečno: Angleški funt 220.22, ameriški dolar 43.58, belgijski belga 29.71, nemška marka 17.62, švicarski frank 14.28, belgijski belga 7.40, italijanska lira (po Curihu) 3.46, francoski frank 2.89, češka krona 1.82 din.

CENE

g Žitno tržišče. Na novosadski blagovni borzi notirajo sedaj za 100 kg blaga v vagonih množinah, postavljeno v vagon

na nakladalni postaji naslednje žitne cene: Pšenica bačka 118—119, banatska 117—119, bačka okolica Sombor 117—118, bačka ladja Tisa 121—123, ladja Begej 119—121, slavonska 119—120 din, koruza bačka in banatska 101—102; oves bački in slavonski 100—102; ječmen bački in sremški, novi, 64 kg, 78—80; moka bačka in banatska Og in Ogg 195—205, št. 2 175—185, št. 5 155—165, št. 8 105—107.50; otrobi debeli bački 100—102, banatski in sremški 98—100 din.

g Tržne cene v Ljubljani. Govedina: meso I. vrste 8—10, II. vrste 6—8, III. vrste 5—7 din za kg. — Teletina: meso I. vrste 12—14, II. vrste 10—12 din za kg. — Svinjina: meso I. vrste 14—16, II. vrste 10—12 din za kg. — Drobnica: koštrunovo meso 8—10, jagnjetina 12—14 din za kg. — Konjsko meso I. vrste 4 din za kg. — Klobase: sveže kranjske 20—22, polprekajene 20—24, suhe 30—35 din za kg. — Prekajena slanina 16—20 din za kg. — Perutnina: piščanec 10—20 din komad, piščanec zaklan 26—27 din za kg, kokoš 18

—25 din komad, kokoš zaklana 20 din za kg, petelin 15—20 din za komad, petelin zaklan 20 din za kg. — Mleko 2—2.25 din za liter. — Maslo: surovo 22—24. čajno 28, kuhano 26 din za kg. — Kruh beli 4 din za kg. — Sadje: jabolka zgodnja 8 hruške zgodnje 6—8, črešnje 2—10 din za kg. — Krma: seno sladko 45, polsladko 40, kisló 40, slama 30 din za 100 kg.

g Cene usnja v mesecu juniju: Podplatniki kruponi 34—48, podplatniki vratovi 22—27, podplatne okrajine 26—30, blank (likanec) 42—45, jermenski kruponi jamsko strojeni 50—65, rujava kravina 44—56, črna kravina 42—50, črni kipsi 40—72, rujavi kipsi 44—64, cepljenec mazan 24—32, jermena prima 90—100, jermena za poljedelske stroje 75—80 din. Vse cene veljajo za kilogram usnja.

RAZNO

g Žitna letina v Vojvodini. Po zagrebških vesteh cenijo žitno letino v Vojvodini zelo ugodno. Ječmen je že požet, zgodnjo pšenico pa so že začeli žeti. Na trgu se že pojavlja novi ječmen. Zgodnje dozorela pšenica je zelo dobre kakovosti. Iz posameznih krajev so tele vesti: Gornja Bačka ima srednjedobro žetev pšenice, donos ječmena prvovrsten, celo rekorden. V Srednji Bački dobro. V Starem Vrbasu cenijo donos na 12—16 met. stotov na oral, donos ječmena 15—20 met. stotov. Najslabše je rodila prolifik pšenica. V Dolnji Bački bo donos srednji. V Banatu bo žetev kasneje kot v Bački.

g Država bo posredovala na žitnem trgu. Da ne bi vsled prevelike proizvodnje premočno padle žitne cene, bo država tudi letos posredovala v žitni kupčiji. V ta namen je že dovolila Privilegirani izvozniki družbi 150 milj. din, kar bo zadoščalo za najnujnejše potrebe. Cene še niso določene. Prizad pa izjavlja, da bo kupoval za izvoz samo prvovrstno blago. Pri določitvi cene nove pšenice se ne bodo vpoštevali samo proizvozniki, ampak tudi konzumenti v državi sami, zlasti pasivni kraji, kakor je Slovenija. To je važno zlasti za nas, ker smo dosedaj vedno plačevali pšenico predrago, naj je bila letina dobra ali slaba.

ODGOVORI

Dolgoletne izkušnje uče, da oni krompir, kateremu se cvetje kmalu posuši, razmeroma nekoliko preje dozori, kakor pa oni krompir, ki močno cvete in se iz oplojenega cvetja razvije jagodičevje. —

Cvetje samo sicer v razvoju kakovosti gomolja ne ovira, pač pa je pridelek v slučaju, če se cvetje oplodi, nekoliko manjši; za razvoj plodu je potrebno mnogo rastlinskih hranilnih snovi, kate-re bi bile drugače neobhodno potrebne pri razvoju gomolja. Zato je zelo potrebno, da kromp. rastl. cvetje odstranimo. Tako delo pa je mogoče samo tam, kjer gojimo krompir v manjših količinah kot n. pr. na vrtovih in manjših njivah; na večjih površinah pa je neumestno, ker bi bilo preveč dela. Omeniti je treba tudi to, da vplivajo na razvoj jagodičevja v veliki meri vremenske razmere, poleg tega pa tudi rastlinska vrsta semena. Pri nekaterih vrstah krompirja se razvije jagodičevje v znatnejši meri kot pa pri drugih.

Kaj je vzrok, da se domača ajda počasi izpreminja v divjo? Med našimi ljudmi je razširjeno napačno mnenje, da se namreč domača ajda izpreminja v divjo, turško ali tartarsko ajdo. Tudi med najbolj izčiščenim semenom se nahaja navadno nekaj semen tartarske ajde, katero nazivajo kmetovalci divjo ajdo. Iz semen dobre domače ajde zraste zopet ajda, ki rodi seme prave ajde, dočim zraste iz semen tartarske ajde zopet tartarska ajda z značilnim semenom katero ima izbuljene robove. Ker je tartarska ajda zelo odporna proti mrazu in raznim vremenskim neprilikam, uspeva dobro tudi v takih letih, ko je slaba ajdina letina in se na ta način zelo hitro razmnoži. Edino sredstvo da zatremo tartarsko ajdo, ki je med pravo ajdo le plevel, je da izbiramo in čistimo seme prave ajde ter da odstranjujemo seme tartarske ajde.

Ali je umestno gnojiti ajdi z apnenim dušikom? Vsaka rastlina potrebuje za svoj razvoj predvsem tri važne hranilne snovi in sicer dušik, fosforjevo kislino in kalij. Te potrebne snovi dodajamo zemlji z naravnimi in umetnimi gnojili. Ajda je pri nas strniščni sadež, ki ima kratko vegetacijsko dobo, vendar pa pri naših vremenskih razmerah večkrat popolnoma podleže zgodnjim jesenskim mrazom, kar se zgodi zlasti takrat, kadar se ji gnoji v obilici z dušnatimi gnojili. — Ker je dušika v taki zemlji, ki je bila spomladi pognojena vsekakor dovolj, zato bi bilo ponovno gnojenje ajdi z dušikom negospodarsko in bi vrhutega povzročilo še podaljšanje vegetacijske dobe. Posledica tega bi bila, da bi bila ajda izpostavljena jesenskim mrazom. Gnojenje z dušičnatimi gnojili je umestno samo na peščenih zemljiščih in je gnojiti samo z manjšimi količinami. Dobro pa je gnojiti ajdi s superfosfatom, ki povzroča tvorbo obilo dobrega in klenega zrna.

PRAVNI NASVETI

Drvarnica na občinskem svetu. J. R. Če stoji vaša drvarnica že nad 40 let na občinskem svetu, potem ste priposestvovali služnostno pravico, da uporabite ta prostor, kjer stoji drvarnica in se lahko uprete zahtevi na odstranitev iste.

Posledice poročstva. D. M. Pred 8 leti se je mož podpisal nekomu pri posojilnici za poroka in plačilo za znesek 2000 Din. Čez tri leta je mož umrl, žena njegova je šla v posojilnico povedat, naj sedaj dobijo drugega poroka. V posojilnici so ženi povedali, da je terjatev varna, ker je že vknjižena na posestvu dolžnika. Sedaj je bilo dolžnikovo posestvo prodano, a za dolg posojilnice ni bilo kritja. Posojilnica zahteva sedaj plačilo od vdove poroka. Vprašate, če je res vdova dolžna plačati ta dolg. — Če je vdova poroka po svojem možu podedovala posestvo, potem jamči z vrednostjo podedovanega posestva za poroštveni dolg svojega moža. Posojilnica je pravilno postopala, ker se je za svojo terjatev tudi zavarovala na dolžnikovem posestvu. Le če bi posojilnica ob smrti poroka izrečno izjavila, da se odreče nadaljnjemu poroštvu dedičev, potem bi bila vdova poroka kot dedinja prosta te poroštvene obveze.

Prekrivanje svinjaka. S. J. R. S.IMATE svinjski hlev s slamo tik ob sosedovi meji, ki stoji že 45 let. Kadar ga prekrivate, morate pristaviti lesivo na sosedov svet, da pridete na streho. Doslej vam sosed ni branil, letos pa pravi, da ne bo pustil več postaviti lestve in da bo prepovedal, da bi padala slama na njegov svet. Vprašate, če je sosedova prepoved opravičena. — Prekrivanje strehe se ne vrši vsako leto, ampak bolj poredko. Če lahko dokažete, da ste tekom zadnjih 30 let vsaj trikrat prekrivali oziroma popravljali streho in pri tem postavili lesivo na sosedov svet, potem ste to pravico že priposestvovali in vam je sosed ne more več braniti. Dolžni pa ste slamo po opravljenem delu počistiti s sosedovega vrta in morebitno napravljeno škodo poravnati.

Dvakrat prodana hiša. I. L. Š. S. Na sodni dražbi je bila prodana hiša, ki ste jo vi kupili od izdajatelja. V kupni pogodbi se je prodajalec — izdajatelj zavezal, da varuje kupca vsake škode glede vknjiženih bremen in da bo po pravomočnosti razdelilnega sklepa na svoje stroške dal vsa bremena zbrisati. Še po treh letih se je sedaj davčna uprava vknjižila za davek prvega lastnika in ste morali plačati za zaostanek. Vprašate, če je prodajalec dolžan, da vam ta plačani davčni dolg povrne. — Ni nam jasno, kako se je sploh mogla davčna uprava

vknjižiti za dolg prvega lastnika, ko je bila hiša že na sodni dražbi prodana! Če je bila ta davčna terjatev že vknjižena pred dražbo, potem vam je glasom pogodbo dolžan izdajatelj — prodajalec povrniti storjeno plačilo. Svetujemo vam, da sami prosite na sodišču za pojasnilo, kdaj in na kakšen način je bila vknjižena davčna terjatev, ki ste jo plačali.

Spor o lastništvu pašnika. B. J. P. Pašnik je gotovo vpisan v zemljiški knjigi in je iz nje razvidno, kdo je lastnik. Če si kdo drugi lasti lastninsko pravico, naj ga vknjiženi lastnik toži, pa bo sodišče odločilo.

Povračilo škode po lovu in divjačini. H. A. Vprašate, če je lovski zakupnik dolžan poravnati škodo, ki jo napravijo na polju njegovi psi in divjačina. — Lovski upravičenec je dolžan povrniti škodo, ki jo z lovom store on sam, njegovi čuvaji, pomočniki, sluge in njegovi lovski gostje, kakor tudi vso škodo, povzročeno po njihovih lovskih pseh. Praviloma pa je dolžan povrniti vso škodo, ki jo v njegovem lovišču stori z lovopustom zaščitena divjačina na zemljiških in pridelkih. Škodo, ki jo divjačina napravi po sadovnjakih, hišnih vrtovih in drevesnicah in na posameznem mladem sadnem drevju, mora lovski upravičenec povrniti samo takrat, ako se dokaže, da je bilo podvzeto vse, s čimer razumen gospodar praviloma zavaruje take nasade. Taki ukrepi so predvsem: ograje vrtov in drevesnic v višini 2 m, beljenje, postavljanje plašil, ovitje sadnega drevja in debel s slamo najmanj 1,50 m visoko in temu enako. Zahteve po povračilu škode po lovu ali škode po divjačini do višine 1000 Din, rešuje odškodninsko razsodišče, ki se osnuje pri občinah. Zahteve po povračilu škode, nad 1000 Din rešujejo redna sodišča. Oškodovanec mora povračilo škode ki ne presega 1000 dinarjev, zahtevati pisмено ali ustno na zapisnik pristojni občini tekom osmih dni, odkar je izvedel za škodo, toda najkasneje tekom šestih mesecev, odkar je škoda nastala.

Zgradarina od hiše rudarjeve žene. R. G. H. Rudarjeva žena je posestnica hiše in ima nekaj zemlje. Ali je dolžna plačevati zgradarino? — Ker v hiši gotovo stanuje rudarjeva družina, ni oproščena plačevanja zgradarine. Le če bi hiša služila izključno kinetovalec in njih delavcem za stanovanje, bi bila oproščena zgradarine.

Gradbeni polir. V. T. Polir (nadzornik, ki mora pri vseh velikih gradbah nadzirati delo, more postati samo tisti, ki je uspešno dovršil gradbeno delovodsko ali tej enako strokovno šolo ali je v polirski službi praktično delal najmanj pet let ali je bil najmanj deset let zaposlen kot pomočnik pri gradbenem delu.